

Populație (2013)

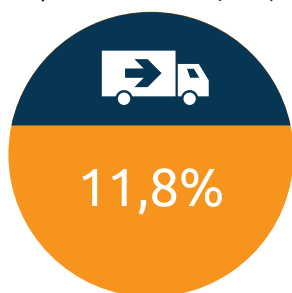
Fabrici de confecții înregistrate (2013)

Muncitori înregistrați în industria confecțiilor (2010)

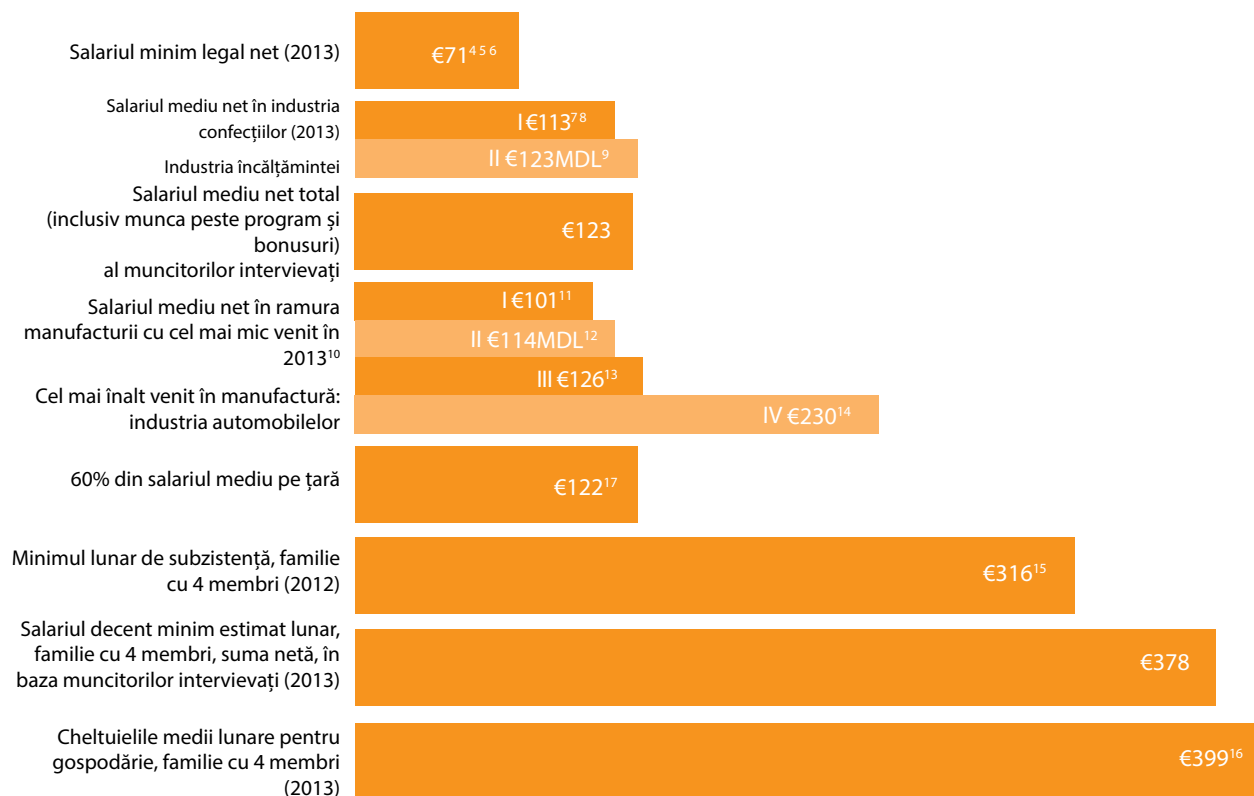

Ponderea confecțiilor/încălțăminte în PIB (2011)

Ponderea confecțiilor în exportul de mărfuri (2012)³

“Dacă lucrezi peste program în fiecare zi, poți face uneori 2800 MDL (151 Euro). Luna trecută, copilul s-a îmbolnăvit și a trebuit să stau acasă. Am câștigat numai 1800 MDL (97 Euro). Din acești bani, 600 MDL (32 Euro) s-au dus doar pe transport. Nu îmi permit să lucrez peste program pentru că trebuie să prind ultimul autobuz înapoi spre satul meu.”

SALARII COMPARATE

I Industria prelucrătoare a lemnului II Industria confecțiilor III Industria încălțăminte IV industria automobilelor

REVENDICĂRI CĂTRE CUMPĂRĂTORI:

- ▶ **Ca prim pas imediat**, cumpărătorii globali trebuie să se asigure că muncitorii în Moldova primesc un salariu net (excluzând munca peste program și bonusuri) de minimum **122 euro** (60% din salariul mediu pe economie). **Ca pas următor, salariul net va fi crescut până la nivelul salariului decent estimat.**
- ▶ Cumpărătorii vor analiza și adapta structura lor de prețuri pentru a fi siguri că prețul pe care îl plătesc producătorului permite aceste creșteri salariale.
- ▶ Să plătească imediat muncitorilor salariul minim pentru o săptămână standard de muncă (40 ore).
- ▶ Să respecte imediat legislația privind contractele de muncă precum și privind zilele libere și muncă peste program (+50% pentru primele 2 ore peste program; și rată dublă pentru restul orelor, munca efectuată sâmbăta și de sărbători oficiale; max 120 ore/an)
- ▶ Să plătească salariul și contribuțiile sociale în mod legal.
- ▶ Să înceteze munca peste program neplătită, plata per bucată, abuzul contractelor de scurtă durată și furtul concediului plătit al muncitorilor.
- ▶ Să plătească imediat timpul lucrat peste program lăsat neplătit pe perioada anului precedent tuturor muncitorilor relevanți, conform ratelor fixate în Codul Muncii.

INDUSTRIA CONFECȚIILOR ÎN MOLDOVA ȘI SITUAȚIA SALARIALĂ

Industria confecțiilor este un angajator și exportator major al economiei Moldovei. Din 2001 în 2008, exportul de confecții s-a triplat; în jur de 80% din sectorul confecțiilor și textilelor confecționează haine (tăiat/cusut/aranjat).¹⁸ În jur de 80-90% din haine sunt produse pentru export (Outward Processing Trade/Lohn-System), ceea ce înseamnă că fabricile moldovenești practic asigură doar forță de muncă ieftină. Majoritatea fabricilor de confecții au proprietari locali; în jur de 16% au proprietari străini (Italia, România, Turcia). Exportul de confecții s-a majorat drastic în decada precedentă; cu toate acestea, în 2009 exporturile au stagnat. Măsuri economice precum scutiri de taxe pentru export de haine și scutiri de drepturi de import în UE sunt importante pentru export. Principalele destinații pentru confecții sunt Italia (35%), România (12%), Anglia (11%), Germania (10%), Rusia (6%) și Polonia (5%).¹⁹ Muncitorii aleg să lucreze în sectorul de confecții din lipsa altor oportunități de muncă.

“Plata pentru ore suplimentare de lucru este întotdeauna la fel ca pentru orele obișnuite”

Paginile web ale companiilor indică următorii cumpărători ai fabricilor cercetate

Naf Naf, Primark, Tesco, Benetton, Versace, Dolce & Gabbana, Armani, Max Mara.

REZULTATELE CERCETĂRII DE TEREN²⁰

Muncitorii primesc o normă lunară de îndeplinit și sunt plătiți per bucată. În unele cazuri, muncind doar timpul legal (40 ore/săptămână) pot îndeplini în jur de 60% din normă și sunt în general plătiți sub sau la limita salariului minim de doar 71 de euro pe lună. Unii muncitori au menționat că pot câștiga în jur de 70 de euro sau mai puțin în cazul în care nu lucrează peste program. Alți muncitori afirmă că muncind doar orele legale de lucru, obțin un salariu

ÎNCĂLCĂRI ALE DREPTURILOR DE MUNCĂ

- Salarii mult sub salariul decent minim.
- Frica răspândită în rândul muncitorilor de a se exprima.
- Muncă fără contract sau cu contract care stipulează salariul minim, în timp ce restul banilor sunt plătiți neoficial direct muncitorului.
- Contracte cu durată determinată de 6 luni sau un an sunt larg practicate. Majoritatea muncitorilor au contracte cu durată fixă, extinderea cărora depinde de volumul de muncă prestat.
- Munca peste program nu e înregistrată și plătită potrivit legii.
- Munca peste program este regula, nu excepția în fabrici.
- Sărbătorile oficiale nu sunt recunoscute. O muncitoare a indicat că i s-a permis să ia liber doar 2 din cele 15 sărbători oficiale în 2013.

de 118-128 euro pe lună, inclusiv bonusuri. Transportul zilnic spre și dinspre fabrică costă în jur de 25-30% din salariu. Astfel, ce rămâne din salariu se ridică la maximum 38-43 de euro pe săptămână pentru cheltuieli personale, pentru o săptămână de lucru de 40 de ore. Potențiale adaosuri includ bonusuri neoficiale de aproximativ 70 de euro o dată pe an.

Mulți muncitori se bazează de susținere din partea rudelor, sub formă de mâncare și bani, pentru a-și acoperi necesitățile lunare; alții sunt nevoiți să lucreze în alte locuri, precum în agricultură, pentru a face rost de mâncare. Oricum, unii muncitori nu dețin pământ și sunt nevoiți să trăiască doar din salariu și din susținerea rudelor și vecinilor. Din cauza banilor insuficienți câștigați din muncă, majoritatea muncitorilor apelează la rude pentru bani și mâncare.

Contractele de scurtă durată sunt răspândite și variază între 6 luni și 1 an. O mică parte din muncitori au contracte pe durată nedeterminată. O perioadă de probă de 3 luni este mereu aplicată. Contractele de scurtă durată sunt deseori un mod ascuns de a presă muncitorii să lucreze peste program. Muncitorii afirmă că pe durata perioadei de probă, se așteaptă că aceștia să lucreze peste program și să realizeze constat norma de lucru pentru a avea șanse la un contract permanent.

Semne de sărăcie între muncitori includ incapacitatea de a plăti facturile comunale, în special cheltuielile de încălzire pe perioada rece.²¹ Aceasta rezultă adesea în debransarea încălzirii pentru întregi blocuri de locuit. Nu sunt răspândite nici luatul mesei la restaurante sau participarea în evenimente sociale sau culturale.

În industria confecțiilor activează un sindicat fondat în 1956. Acesta are 5163 de membri sau aproape 20% din numărul muncitorilor în confecții înregistrați în Moldova. Cu toate acestea, muncitorii ezită, în general să se alăture unui sindicat. Asta se datorează fricii de a-și pune în pericol slujba și lipsei de încredere în eficiența sindicatelor de a produce schimbări pozitive. În sector nu există deocamdată acorduri de negocieri colective majore.

“Cu salariul nostru nu poți trăi o viață normală. Toți muncitorii au ceva rude care îi susțin. Noi avem noroc să creștem legume în sat și asta și mâncăm vara. Dar iarna viața e foarte grea.”

“Uneori primim în jur de 900 MDL (49 Euro) “sub masă” dacă managerul ne place și ne îndeplinim norma de lucru câteva luni la rând”.

RELATAREA MARIANEI - MUNCITOARE ÎNTR-O FABRICĂ ÎN MOLDOVA

Mariana trăiește într-un sat din apropierea orașului unde se află fabrica și transportul spre fabrică și înapoi îi ia 2 ore zilnic. "E unica slujbă în apropierea satului. Noi nu avem pământ și îmi cresc cei doi copii cu numai 1500 MDL (81 euro) de la fabrică. Asta e salariul de începător aici. Dacă am noroc, ne mai dau de lucru sâmbăta și mai facem un ban. Avem de cumpărat aceleași produse ca restul oamenilor, totul e foarte scump."

Ca mamă singură a doi copii de vârstă școlară, ea spune că e imposibil de trăit din salariu. "Cumpăr cele mai mari și ieftine sticle de șampon, mâncăm orez și cartofi cu copiii și poate câteodată - o dată pe săptămână, gătim o bucată de găina. E foarte greu dacă nu ai pământ. Salariul e unicul venit. Fabrica nu îmi acoperă transportul și trebuie să cheltui 200 MDL (11 Euro) pe lună pentru microbuz. Anul ăsta am împrumutat 1,000 MDL (54 Euro) ca să cumpăr cele mai ieftine rechizite școlare pentru cei 2 copii și mă rog să nu ne ceară bani școala până întorc datoria în 3 luni".

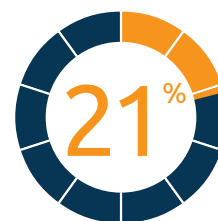
Mariana are noroc să aibă propria casă. "Nu plătim chirie dar oricum avem plata întreținerii de cam 80 euro pe lună. Iarna costurile sunt și mai înalte. Am nevoie de minim 10 euro pentru mâncare zilnic în familie. Nu-mi pot imagina traiul doar din salariu. Din acești bani abia dacă pot cumpăra puțină mâncare pentru familie și o jucărie-două pentru copii".

Cu un salariu de 90 Euro cu toate bonusurile incluse, ea spune că munca peste program e o veste bună pentru muncitori, deși e plătită neoficial. "Dacă mă cheamă la lucru sâmbăta, vin. Măcar primesc suma în mână. Știu că nu e inclusă în pensie dar am nevoie de bani imediat, nu am timp să mă gândesc la pensie". Ea spune că multe femei la fabrică sunt în aceeași situație. "Cu salariul nostru e imposibil să trăim o viață normală. Toate femeile aici au rude care le susțin. Avem nevoie de măcar 7.170-8.070 (400-450 Euro) pentru o viață decentă".

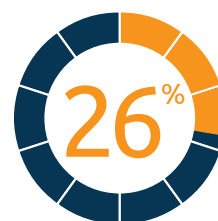
"Nimeni nu ne impune să lucrăm peste program, dar dacă vrem să îndeplinim norma și să mai facem un ban - trebuie. Dacă managerul ne spune că trebuie să ieșim la lucru sâmbătă sau de o sărbătoare, trebuie să venim. Uneori, muncitorii cer permisiunea să rămână acasă de sărbători dar au nevoie de un motiv serios pentru asta - cum ar fi o problemă de sănătate".

"Luna trecută am făcut 2500 MDL (135 Euro). Nimeni nu poate câștiga mai mult, nici chiar cei mai rapizi muncitori. Nu-mi pot imagina traiul doar din acești bani. Părinții care stau la țară ne trimit bani și mâncare în fiecare lună. Toți ne întrebă când vom avea copii, dar nu ne putem permite în situația noastră."

A. Salariul mediu al muncitorilor intervievați acoperă 21% dintr-un salariu decent minim.

B. Salariul mediu al muncitorilor intervievați acoperă 26% din limita de subzistență legală.

C. Salariul minim legal acoperă 19% dintr-un salariu decent minim.

-
- 1 Moldovan Investment and Export Promotion Organisation, Investment and Export Promotion, Clothing and Textiles, revazut in iunie 2010, p.4 disponibil la: www.miepo.md/public/files/Clothing___Textiles.pdf
 - 2 ibid
 - 3 WTO Statistici internaționale de comerț 2013 p.131
 - 4 Rata de schimb Euro folosită în raport, conform www.oanda.com, 1.2.2014
 - 5 76 euro brut - 6% (contribuții sociale obligatorii, netaxabile)
 - 6 Guvernul Republicii Moldova, Decizia no. 165 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real, 9.03.2010, modificat la 30.04.2013, disponibil la <http://lex.justice.md/md/333943/>
 - 7 149 Euro - 24%
 - 8 Biroul Național de Statistică, salariul mediu pe tip de industrie în 2013, accesat ultima dată la 09.09.2013, disponibil la: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/view.asp?ma=SAL0150&ti=Castigul+salarial+mediu+dupa+Activitati+economice%2C+Ani%2C+Sector+si+Luni&path=../quicktables/RO/03%20SAL/SAL01/serii%20lunare/&lang=1>
 - 9 162 Euro - 24%
 - 10 Biroul Național de Statistică, salariul mediu pe tip de industrie în 2013, accesat ultima data la 09.09.2013, disponibil la: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/view.asp?ma=SAL0150&ti=Castigul+salarial+mediu+dupa+Activitati+economice%2C+Ani%2C+Sector+si+Luni&path=../quicktables/RO/03%20SAL/SAL01/serii%20lunare/&lang=1>
 - 11 133 Euro - 24%
 - 12 149 Euro - 24%
 - 13 165 Euro - 24%
 - 14 303 Euro - 24%
 - 15 Biroul Național de Statistică, Minimul de subzistență în trimestrul 4 al 2012, 29.03.2013, disponibil la <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4020&idc=168>
 - 16 Stepanov Gheorghe, Populația Moldovei a redus cheltuielile pentru alimentație și îmbrăcăminte, 18 iunie 2013, disponibil la <http://m.noi.md/md/news/23693>
 - 17 <http://www.statistica.md/category.php?l=en&idc=452&>
 - 18 Moldovan Investment and Export Promotion Organisation, Investment and Export Promotion, Clothing and Textiles, revazut in iunie 2010, disponibil la www.miepo.md/public/files/Clothing___Textiles.pdf
 - 19 Moldovan Investment and Export Promotion Organisation, Investment and Export Promotion, Clothing and Textiles, revazut in iunie 2010, disponibil la www.miepo.md/public/files/Clothing___Textiles.pdf
 - 20 Între august și decembrie 2013, 19 interviuri calitative au fost facute cu muncitori din 2 fabrici diferite.
 - 21 Recent, in jur de 1000 de pensionari au creat o piață de vechituri în zona garii feroviare în Chișinău, unde vând haine vechi și suvenire în încercarea de a câștiga bani pentru plata serviciilor comunale.
-

AUTORI

Corina Ajder: cercetător independent

Dr. Bettina Musiolek: Eastwind-Institute, Entwicklungspolitisches Netzwerk Sachsen ENS, Clean Clothes Campaign/Campania pentru Haine Curate

Christa Luginbühl: Berne Declaration, Clean Clothes Campaign/Campania pentru Haine Curate